

Læreplan i håndbokbinderfaget

Fastsatt som forskrift av Utdanningsdirektoratet 10. februar 2021 etter delegasjon i brev av 13. september 2013 fra Kunnskapsdepartementet med hjemmel i lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) § 3-4 første ledd.

Gjelder fra 01.08.2021

Om faget

Fagets relevans og sentrale verdier

Håndbokbinderfaget handler om å ta vare på gamle bøker, binde nye bøker og å lage esker, kassetter og mapper. Gjennom praktisk arbeid i tradisjonelle håndbokbinderteknikker utvikler lærlingene kunnskap om bokens konstruksjon, innbinding, dekorering og materialer. Faget skal sette framtidige yrkesutøvere i stand til å utføre tradisjonell bokbinding til et bredt spekter av private og offentlige kunder.

Alle fag skal bidra til å realisere verdigrunnet for opplæringen. Lærlingene skal oppleve mestring og finne sin egen faglige identitet gjennom å utvikle håndlag og reflektere over håndverksutførelsen i arbeid med tradisjonelle bokbinderprodukter. Faget skal bidra til utvikling av produkter med utgangspunkt i bærekraft, kvalitet, kultur og historie. Faget viderefører tradisjonell håndverkskunnskap og tar vare på ressurser for fremtiden. Videre bidrar fagene til å skape respekt for og forståelse av kultur- og naturarv, og på dette grunnlaget kan nye løsninger utvikles. Faget skal bidra til å gi lærlingene kunnskap om arbeidsgivers og arbeidstakers plikter og rettigheter og om betydningen av trepartssamarbeidet, der arbeidsgiveren, arbeidstakeren og myndighetene jobber sammen for å utvikle faget og et bedre arbeidsliv.

Kjerneelementer

Håndverk og materialer

Kjerneelementet håndverk og materialer handler om sammenhengen mellom ulike innbindingsteknikker og bruk av materialer og limtyper. Det innebærer å bruke og vedlikeholde ulike håndverktøy, maskiner og utstyr. Helse, miljø og sikkerhet i håndbokbinderfaget handler om å sikre gode lysforhold, variere arbeidsstillinger og ha rutiner for å håndtere avfall og helseskadelige stoffer på arbeidsplassen.

Kultur og tradisjon

Kjerneelementet kultur og tradisjon handler om å ta vare på og videreføre gamle håndverkstradisjoner og skriftlig kulturarv. Håndbokbinderen kan bruke nye og gamle teknikker for å lage bøker, esker og kassetter og kan utføre reparasjoner og restaureringsarbeid på bøker og papir.

Formgivning

Kjerneelementet formgivning handler om praktisk arbeid med bokdesign og bokproduksjon. Det innebærer å utvikle design fra idé til ferdig produkt,

typografi og dekor. Videre handler det om å velge materialer og farger samt preg som passer til produktet.

Tverrfaglige temaer

Folkehelse og livsmestring

I håndbokbinderfaget handler det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring om å utvikle håndlag, gode arbeidsrutiner, evne til problemløsning og om å utvikle identitet og å ta ansvarlige valg i eget liv og i skapende arbeid. Det handler også om hvordan man kan gi uttrykk for egne opplevelser, tanker og meninger i samarbeid med andre og i arbeidet med oppgaver innenfor håndbokbinderfaget.

Bærekraftig utvikling

I håndbokbinderfaget handler det tverrfaglige temaet bærekraftig utvikling om å reflektere kritisk over produksjonsmetoder og miljøbevisst bruk av materialer og verktøy. Videre handler det om å utføre reparasjoner og å videreutvikle og skape nye håndbokbinderprodukter med god og varig kvalitet. Det handler også om at faget er en del av arbeidet med å sikre verdens kulturarv.

Grunnleggende ferdigheter

Muntlige ferdigheter

Muntlige ferdigheter i håndbokbinderfaget innebærer å lytte til og gi respons i spontan og forberedt samtale. Det innebærer også å bruke fagspråk i kommunikasjon med andre, reflektere over og drøfte mulige valg og løsninger og å tilpasse kommunikasjonen til mottaker og formål.

Å kunne skrive

Å kunne skrive i håndbokbinderfaget innebærer å bruke fagspråk til å utforme tekster tilpasset mottaker og formål. Det innebærer å lage arbeidsbeskrivelser og dokumentere arbeidsprosesser gjennom tekst og visualiseringer. Det handler videre om rettskriving og nøyaktig korrektur ved preging og forgylling av titler på bøker.

Å kunne lese

Å kunne lese i håndbokbinderfaget innebærer å finne og vurdere informasjon i faglitteratur, ulike tekster, arbeidsbeskrivelser, tegninger, bilder, illustrasjoner og ordre- og prosessbeskrivelser. Det innebærer også å sammenligne, tolke informasjon og trekke faglige slutninger ut fra kjent og ukjent fagstoff. Det innebærer også å bruke kilder på en kritisk måte som lar seg etterprøve.

Å kunne regne

Å kunne regne i håndbokbinderfaget innebærer å hente ut, beskrive og tolke informasjon fra et tallmateriale. Det innebærer også å beregne materialforbruk, balanse, kontraster og avstander mellom de ulike elementene på bøker og esker. Det innebærer også å gjøre økonomiske beregninger i forbindelse med pristilbud.

Digitale ferdigheter

Digitale ferdigheter i håndbokbinderfaget innebærer å bruke digitale ressurser til å innhente informasjon og å kommunisere og presentere eget arbeid. Digitale ferdigheter vil videre si å vurdere, bearbeide og sammenstille informasjon, være kildekritisk og vise til kilder. Det handler også om å utvikle etisk bevissthet og vise digital dømmekraft ved å følge regler og normer. Videre handler det om å bruke digitale ressurser for å lage skisser og arbeidstegninger og løse praktiske og håndverksfaglige oppgaver.

Kompetansemål og vurdering

Kompetansemål og vurdering håndbokbinderfaget

Kompetansemål

Mål for opplæringen er at lærlingen skal kunne

- planlegge, gjennomføre, vurdere og dokumentere eget arbeid
- binde bøker for hånd med skinn og andre bokbindermaterialer
- gjøre rede for bøkenes oppbygning og ulike bruksområder, velge innbinding ut fra ønsket behov og uttrykk og presentere ideene for kunder
- finne fiberretningen i papir og bruke den riktig i innbindingen
- vurdere og bruke ulike materialtyper og klebestoffer ut fra det produktet som skal lages
- anvende og vedlikeholde maskiner, utstyr og verktøy for håndbokbinding og ut fra gjeldende regelverk for helse, miljø og sikkerhet
- utforske, skissere og plassere dekor og typografi til utvendig preg og forgylling med og uten digitale verktøy
- prege og forgylle med presse og for hånd
- lage tilpassede esker, kassetter og mapper ut fra ulike bruksområder og kundens bestilling
- utarbeide og bruke produksjonsordrer, førsteeksemplarer og maler som referanse under produksjonen
- planlegge en serieproduksjon og binde inn små opplag

- beregne og presentere kostnader for valgte materialer, innbindingsteknikker og tidsforbruk
- anvende og tilpasse ulike kommunikasjonsformer rettet mot kunder, kolleger og andre samarbeidspartnere
- vurdere og utføre reparasjoner, restaureringer og ombindinger av gamle og nye bøker
- gjøre rede for bokens betydning i et historisk perspektiv og forklare håndbokbinderens rolle i denne sammenheng
- gjøre rede for hvordan ulike materialer, teknikker og verktøy påvirker holdbarheten og miljøet, og anvende denne kunnskapen i eget arbeid
- finne og vurdere informasjon for å analysere faglige spørsmål og problemstillinger og bruke kildene på en måte som lar seg etterprøve
- arbeide etter regelverk og avtaler som regulerer arbeidsforholdet, og gjøre rede for arbeidsgiverens og arbeidstakerens plikter og rettigheter

Underveisvurdering

Underveisvurderingen skal bidra til å fremme læring og til å utvikle kompetanse. Lærlingene viser og utvikler kompetanse i håndbokbinderfaget når de bruker kunnskaper, ferdigheter og kritisk tenkning til å løse arbeidsoppgaver i faget.

Instruktøren skal legge til rette for lærlingmedvirkning og stimulere til lærelyst gjennom varierte arbeidsoppgaver. Instruktøren og lærlingene skal være i dialog om lærlingenes utvikling i håndbokbinderfaget. Lærlingene skal få mulighet til å uttrykke hva de opplever at de mestrer, og reflektere over egen faglig utvikling. Instruktøren skal gi veiledning om videre læring og tilpasse opplæringen slik at lærlingene kan bruke veiledningen for å utvikle kompetansen sin i faget.

Vurderingsordning

Sluttvurdering

Før svenneprøven må alle ha bestått en skriftlig eksamen laget ut fra læreplanen i faget. Eksamen utarbeides sentralt og sensureres lokalt. Eksamen skal ikke ha forberedelsesdel.

Opplæringen i håndbokbinderfaget skal avsluttes med en svenneprøve. Alle skal opp til svenneprøven, som skal gjennomføres over minst fem virkedager.